17. Декрет Митрополита Андрея “Не убий” і правила до декрету “Про п’яту Божу заповідь” // А. Шептицький, Пастирські послання 1939-1944 рр. – Т.3. – Львів: Видавництво “АРТОС”, 2010. – С. 541-550.
18. Сопуляк М. Пам’яті великого Митрополита (Жмут спогадів) / Сопуляк М. // Світильник істини: Джерела до історії Української католицької богословської академії у Львові 1928-1929-1944. – Частина III / Матеріали зібрав і опрацював д-р П.Синиця. – Торонто-Чикаго, 1983. – С.445-449.
19. *Див.:* Стемпень С. Критика терору як методу вирішення національних і політичних конфліктів у пастирській науці митрополита Андрея Шептицького / Стемпень С. // Наукові записки Українського католицького університету. – Ч. II. – Серія історична. – Вип. 1. – С. 191-208.
20. Свідчення Цві Барнеа // Архів Святоуспенської Унівської Лаври, с. Унів, ф. 15, спр. 14, т. 2, арк. 21-22.
21. Свідчення Лілі Польман. – 2 арк. (Надіслане Лілі Польман 16 серпня 2016 р. Юрію Скірі).

УДК. 94:355.48(100)

Ольга Мазурок

ЖІНКА-ЖЕРТВА В УМОВАХ ПРИМУСОВОГО ВИВЕЗЕННЯ НА РОБОТИ ДО НІМЕЧЧИНИ

На основі опрацьованих джерел, у статті розглянуто становище жінок на території Рівненщини в умовах примусового вивезення до Німеччини у 1941-1944 роках. Виділено методи та засоби, що використовувалися в процесі вербування жінки, а також моделі поведінки, що вироблялися в наслідок тиску та примусу.

Ключові слова: *жінка, жертва, примусове вивезення, вербування, трудовий ресурс.*

На основе обработанных источников в статье рассмотрены положение женщин на территории Ровенской области в условиях принудительного вывоза в Германию в 1941-1944 годах. Выделены методы и средства, которые использовались в процессе вербовки женщины, а также модели поведения, которые производились в результате давления и принуждения.

Ключевые слова: *женщина, жертва, принудительный вывоз, вербовка, трудовой ресурс.*

Based processed sources in the article the situation of women in the territory of Rivne region in terms of forced removal to Germany in 1941- 1944. Highlight the methods and tools used in the process of recruiting women and patterns of behavior that were made as a result of pressure and coercion.

The article is to study the impact of the forced removal of people to Germany for women in Rivne region, research methods of influence, and also the process to develop universal models of protection Women, who used to avoid sending, the reasons for women leaving the Third Reich under constant pressure, sexual, psychological and economic insecurity.

When examined this question have been used general scientific methods of historical analysis, criticism of sources, problem-chronological structure and logic that gave the opportunity synthesis of general and special definition of the investigated processes as well as the disclosure of their nature and dynamics.

Thus, considering the labor mobilization of women in Rivne region to the Third Reich, we have found methods used in recruiting women to Germany. Among them can be singled out as the psychological pressure that was applied in the form of general ultimatum letters and bullying the inhabitants of entire settlements, personally directed a threat to every single woman considering her life experiences and situations, as well as more stringent personal hobbies, group raid that often occurring with the use of weapons. The cases when a woman agreed to send to protect family and loved ones, property and family or set off to Germany on their own with family husband.

Sending women there are proved important the following factors: financial position and family ties, the behavior of women. Note that the more likely to avoid sending women were living in wealthy families or have a good relationship with the elders.

In extreme situations exporting abroad, the women tried to resist the administration, using all the options and behaviors. Among them we note the urgent job search backers among Germans, forgery of job deliberate provocation diseases during the flight departure and passing medical commission absconding.

Revealed evidence of objectivity in the selection of women, when sending lists to get women with young children; substandard health inspection fees, not including the health of women.

Thus, women who fall under labor mobilization in Germany during the occupation regime in Rivne region found themselves in a closed space, pressure and become victims of false propaganda media, were in a constant state of tension that undermines their moral and physical strength, and become victims of threats and coercion, forcing women to resort to active and passive methods of protection.

Keywords: *a woman, victim, forced removal, recruitment, human resources.*

Важливою складовою усвідомлення жінки, як жертви в умовах окупації на території Рівненщини, є питання відправлення населення до Німеччини. На основі доступного матеріалу про вивезення жителів області, нами було прослідковано впливи на жінку у процесі її вербування, як трудового ресурсу. Виокремлені злочинні методи, що застосовувалися, та розглянуто специфіку жіноцтва, як об'єкта вивезення в силу гендерної приналежності.

Матеріали, що дозволяють комплексно розглянути дане питання, містяться у фільтраційних справах жінок, що описували власну долю, окремих чоловіків, що пригадували вивезення тої чи іншої жінки, також свідченнях очевидців, раніше опублікованих комплексних дослідженнях з питань вивезення населення до Німеччини у якості робочої сили.

Жінку у статусі жертви в контексті даного питання слід розглядати у двох площинах, адже злочинному поводженню з боку окупантів піддавалися ті жінки, що підпадали під трудову мобілізацію, а також жіноча частина населення, що ухилялась від трудової повинності.

© Мазурок Ольга, 2016

Як один з перших застосованих засобів впливу використовувалася пропагандиська робота, що розпочалася літом 1941 р. та мала форму закликів в газетах та на плакатах. В цей період пропаганда направлена на жінок зустрічається в газетах "Волинь", "Голос Сарненщини" та "Костопільські вісті", а також радіоротаціїних промовах.

Існувала, як загальна агітація - для всіх, так і роздільна, що конкретно спрямовувалася на жінок та засвідчувала потребу у жіночій праці. Особливо активно запрошувалися до праці у домашніх господарствах ті, що проживали на Рівненщині. Наприклад, один з плакатів виголошував, що робота у німецькому хатньому господарстві - це радість, а на 5 фото було зображено українських жінок у німецькому домі, що відзначався високими технічними можливостями [48, арк 6,7].

На початку трудова мобілізація носила добровільний характер. Проте, варто виділити неправдивість пропонованої інформації, що позбавляла жінок можливості реально оцінювати ситуацію, та відповідно реагувати на агітаційні заклики. Перших жінок, що покинули область, до виїзду спонукала низка причин: складнощі економічного характеру, масові пограбування, безробіття, організація штучного голоду, падіння життєвого рівня і масові розправи над мирним населенням [1, с. 130]. Всі ці причини можна розглядати, як сплановану політику завуальованого примусу. Однак, серед перших жінок, яких відправили до Німеччини на початку січня 1942 р., переважали добровольці.

Проте інформація, що надходила від відправлених на роботу осіб, змінила ставлення до трудової мобілізації [49, с. 76]. Негативні настрої унеможливили проведення добровільного відправлення до Німеччини, та спонукали окупаційну владу шукати важелі впливу, що були дієвішими у даній ситуації. Більшість жінок реагувала на можливість роботи в Німеччині негативно, називаючи ці роботи каторжними [34, арк.1].

Так до організації процесу вивезення були залучені всі органи місцевого самоврядування та управлінські одиниці: гебісткомісаріати, окружні, місцеві та районі управи, жандармерія, охоронні війська та підрозділи СС. Фактично, кожен населений пункт отримав план відправки людей до Німеччини, де жінок часто виділяли, як окрему категорію. Головними критеріями були вік та кількість. У такий спосіб трудова мобілізація набувала масового та примусового характеру, зачіпаючи жінок всієї області, та позбавляла їх права вибору [56, с. 278-279].

Спочатку німці орієнтувалися при відправленні на молодих дівчат, проте згодом вікові межі розширилися до 45 років [5, арк. 15].

З телеграм у відділ робітничої політики і соціального управління Міністерства східних окупованих територій дізнаємося, що лише за 2 з половиною тижні з території Рівненщини було вивезено 440 жінок [52, арк 8, 12, 13, 20, 25]. А відсоток всіх жінок області від загальної кількості осіб становив 35% [51, с. 88-89].

Одним з методів психологічного тиску було відправлення листів, що мали ультимативний характер та супроводжувалися погрозами розправ над рідними, а подекуди над цілими населеними пунктами [6, арк. 2]. Такі звістки в силу тогочасних реалій чинили потужний психологічний тиск. Жінки знаходилися у стані постійного страху за себе, рідних та близьких.

Відправлення листів підкріплювалося усними повідомленнями, що звучали від старост, які користувалися ще й поінформованістю відносно кожної окремої жінки, що підлягала відправленню. Тим самим мали можливість чітко визначати характер найбільш дієвих форм спілкування з кожною особою. Численні свідчення жінок є цьому підтверженням. Так, на Катусевич Варвару з с. Кутина подіяло залякування з боку старости, що погрожував розправою над сім'єю жінки [24, арк.1]. Такі ж свідчення дає й Харько Ольга Данилівна [22, арк.1]. Журавель Олександра Іванівна з с. Осова Дубровицького району теж зазнала погроз, що стосувалися її батька, який являвся їй єдиною рідною людиною [21, арк.1]. Розстрілами сімей погрожували жінкам в селі Неньковичі [6, арк.2]. Жителька с. Новосєльє свідчила про акцію опису майна та арешт матері. Після чого жінка здалася на відправлення [13, арк. 3]. У такій ситуації жінки не мали вибору, розуміючи, що у тогочасних реаліях погрози могли бути легко реалізованими за найменший непослух.

Окрім погроз розправ над рідними та близькими людьми, доволі часто населення залякували спаленням цілих населених пунктів, що згодом підкріплювали прикладами спалених сіл. Часто таку інформацію виголошували для групи людей, що мало наслідком поширення панічних настроїв [16, арк. 1].

Як засіб примусу, влада на місцях використовувала не лише тиск на самих жінок, а й на членів їх сімей. Так при відправленні Воробей Антоніни Дмитрівни з села Локниця староста тиснув на її батька погрожуючи спалити дім або покарати його самого [38, арк.1].

Згодом, поширення набули індивідуальні захоплення, що часто відбувалися в найнеочікуваніші моменти. Жительку одного з сіл Дубровичини посеред ночі забрали з дому та відвезли на залізничну станцію, звідки й відправили до Німеччини. Посеред ночі за допомогою нагайки заставили вдягнутися та забрали з дому жительку села Заозьорьє Філончук Анастасію. Участь у цьому процесі брали чотири німці та староста села, а отже, опиратися фактично не було можливості [42, арк.1]. Жінки підпадали під ризик відправлення на роботи навіть просто йдучи по вулиці. Губиш Віра Іванівна 1924 року народження Млинівського району с. Бушковичі була схоплена поліцією, коли йшла до подруги селом, без попередження була насильно відправлена на роботи до Німеччини [20, арк.1]. Така політика влади породжувала стан постійного напруження, адже власне бажання та воля жінки при відправленні на примусові роботи за кордон, не враховувалися.

Часто жінки потрапляли до числа відправлених внаслідок спланованих облав. Проводилися вони у місцях масового скупчення людей таких як: церкви, базари, кінотеатри. У серпні 1943 року така акція була організована у містечку Сарни де було оголошено про торгівлю худобою, а коли на площі зібралася достатня кількість людей було вчинено облаву [55, арк. 45]. Шляхом облави в грудні 1943 р. відправлено на каторжні роботи до Німеччини всю молодь с. Бабин Корецького району, серед яких була і Ксенія Семенівна Слива, що й описує ці події [6, арк.

2]. Про такі події у м. Рівному 10 червня 1943 року розповідає Козак Ганна Никифоровна [20, арк.1]. Облави загрожували не лише міським мешканкам, а й жінкам що проживали у селах. Відничук Олександра Фомична з с. Локниця розповідає, що Староста села зібрав 14 дівчат та 15 чоловіків біля свого дому, після чого вони були оточені поліцією [40, арк.1].

У окремих випадках грали роль міжособистісні відносини жінки. Так, через погані стосунки з колишнім чоловіком до Німеччини потрапила жителька села Цепцевичі Сарненського району Т. Луковець. Чоловік спрямовано писав скарги на жінку, маючи особисту неприязнь після розлучення [4, арк. 5]. Існують відомості, що засвідчують зміну списків через певні впливи, що чинили на старост, або випадки відкупу. До прикладу, Трунко Ганна с. Кутин була відправлена на роботи замість одного з чоловіків цього села, хоча попервах не значилася в списках [43, арк.1].

Слід зазначити, що матеріальні статки жінки чи її сім'ї теж мали значення. Більшому ризику при відправленні піддавалися жінки з бідних сімей. Наприклад Войтович Ольга Аврамівна з с. Нова Річиця на початку мобілізації не значилася в списках, тому що жила з старенькою хворою матірю, однак з часом була вислана замість Євдокії (прізвище не подається), батьки якої, за її словами, мали можливість вплинути на ситуацію з відправленням [19, арк.1]. Такі ж свідчення подає й Ходневич Надія, що зазначає важливість матеріального становища при відборі до відправлення. За словами жінки, через бідність та відсутність грошей, щоб відкупитися, з її сім'ї у перший набір мала піти вона, а в другий її сестра [23, арк.1].

Причиною вивезення на роботи до Німеччини могло стати приховування майна батьками. У такому випадку особа, що вивозилася до Німеччини уособлювала модель відкупу від окупаційної влади для збереження майна та життя своїх рідних. Свідченням цього є події, що сталися в сімї С. Приндюка. Його батько Леонтій отримав від голови села усне попередження про те, що німці спалять все його майно, якщо його донька Софія не поїде до Німеччини на роботи, підставою для цього було те, що дана сім'я не здала "німцю корову" при зборі худоби. За свідченнями сама Софія була змушена погодитися на виїзд для збереження життя і добробуту рідних [8, арк.4].

Доволі часто жінкам доводилося погоджуватися на відправлення через своєрідну можливість зберегти життя рідним а також надати їм можливість продовжувати користуватися майном, яке за умови непокори мало бути вилучене. Відігравала значну роль кількість землі, що належала сімї в якій проживала жінка, що потенційно могла бути вивезена на роботи до Третього Рейху. Про це свідчать, як самі постанови, так і жертви відправлення. Батьки Сикорчук Анастасії з села Кутин намагалися переконати старосту, щоб запобігти її відправленню. Через малоземелья дівчина була змушена виїхати на примусові роботи за кордоном[14, арк.1].

Були випадки коли жінки жертвували собою заради рідних та близьких людей. Зокрема, у селі Жадень Висоцького району, заради старшої сестри, що виховувала дітей, до Німеччини поїхала молодша Л. Щвець [9, арк. 7].

Іноді відправляли до Німеччини подружні пари, навіть при відсутності примусу. Причинами таких дій було перебування у шлюбі чи близьких стосунках. Так, наприклад, рівнянка М. Веремчук вирушила за своїм чоловіком, що через сутичку з німецьким вояком підпав під ультиматум [27, арк 3]. Цілком вірогдно, що у таких умовах жінка не мала вибору, адже у особі чоловіка втрачала економічний, соціальний та сексуальний захист. Так само вчинила й Ірина Петренко з Рівного, що на той час була вагітною та боялася лишатися в такому стані самотньою [27, арк 3].

Обовязковим етапом при вивезенні було проходження медичної комісії. Працівникам медичних закладів, серед яких були й жінки, при допомозі ухиленню від відправлення на роботи до Німеччини загрожував розтріл за саботаж [31, арк. 6-12]. Можливо, саме це являється причиною низького рівня відсіювання через хвороби. Одна з жінок із с. Зарічне дає свідчення про поверховість медичних оглядів, адже не дивлячись на хворобу, яка була у жінки після тривалого переховуванняв у лісі, її бабусю змусли відвести дівчину до пункту медичного огляду [36, арк.1].

Відправляли жінок й без проходжень медкомісії. Серед таких жінок була Філончук Анастасія Ульянівна [42, арк.1]. Без попереження та медичної комісії було відправлено на роботу до Німеччини жительку Млинова Шух Катерину Степанівну 1914 року народження [28, арк.1]. Жінки відправлялися на роботи до Німеччини без урахування стану здоров'я.

До місць відправлення та пунктів де проводився медичний огляд, жінок везли під конвоєм [25, арк.1]. Інколи функції конвою виконували самі старости сіл, так як в селі Уїздці Острозького району [11, арк. 1]. Такі застережні засоби використовувалися через часті випадки втеч.

У випадку відправлення зібраних груп без конвою жінки у складі груп часто поверталися додому. У такий спосіб два рази поверталася додому Коханович Надія Феодосіївна [18, арк.1]. Три спроби уникнути вивезення згадує Видничук Ольга Олександрівна [17, арк.1]. Свідчення про повернення надає Юхневич Олена Степанівна [41, арк.1].

Стан постійного напруження змушував жінок шукати всі можливі для застосування у екстремальних умовах окупації можливості захисту від вивезення. Зокрема, вдавалися до підробки документів про наявність роботи. Такі були зроблені однією з вчителів Рівненщини, про роботу у німецькому маєтку [50, с. 111]. Інколи, жінки рятувалися втечею. М. Кацемон восени 1942 року зуміла втекти з табору у місті Дубно куди її у числі інших мобілізованих привезли для етапування до Німеччини. Для того, щоб запобігти вербуванню у селах Дубровицького району молоді жінки на рівні з чоловіками навмисне інфікували себе інфекційними хворобами на зразок сипного тифу [53, арк. 44]. Були випадки, коли з розрахунку на милість, жінки йшли працювати до німців. Так, зокрема, вчинила мешканка Дубенщини А. Кучерук, що до кінця 1943 року працювала на кухні у німецькій

частині, хоча неодноразово отримувала повістки на виїзд. Керівництво весь час домовлялося про відстрочки. Фатальну роль для жінки зіграла симпатія німецького офіцера, що отримавши від неї відмову подбав про швидке відправлення жінки до Німеччини [12, арк. 9]. Ольга Руй врятувалася від вивезення до Німеччини завдяки своїй тітці, що працювала бугалтером та взяла її до себе на роботу [50, с. 60].

Слід зазначити, що у таких умовах жінка також опинялася під загрозою, адже викриття ухилення від роботи в Німеччині несло за собою відповідальність.

Та найпоширенішим методом було переховування. У багатьох випадках при виголошенні про вивезення жінки рятувалися втечею та переховувалися, як самостійно так і у складі організованих груп. За свідченнями Веремейчик Тетяни жительки села Новосєльє Зарічненського району, після оголошення старости про відправлення до Німеччини розпочали переховуватись у лісі. Вийти із схованки довелось після того як поліцією було схоплено батьків [44, арк. 1]. Ще одна з жительок с. Новосєльє свідчила про те, що поліцією було здійснено акцію опису майна та її мати була заарештована. Жінка здалася на відправлення [13, арк. 2].

Тривале переховування несло загрозу здоровю жінок та подекуди примушувало повертатися. В лісах жінки часто хворіли, однак хвороба не ставала причиною відміни повістки [36, арк.1].

Були випадки, коли жінки до останнього залишалися в сховку, не піддаючись погрозам та тиску з боку окупантів. Так жителька с. Заозєрья Зарічненського району Рожик Єфімілія переховувалась у лісі, аж допоки не була схоплена німцями при прочісуванні лісу [33, арк. 1].

Окрім того, жінки допомагали чоловікам ухилятися від трудової мобілізації. Так на хуторі Березно Демидівського району жінка переховувала чоловіка, що був її братом. Після однієї з облав його виявили. Її, включно з усіма членами родини, було арештовано [26, арк. 1-5]. Допомагаючи переховуватися, жінки наражали себе та рідних на небезпеку жорсткого покарання.

У свідченнях жінок простежується емоційна складова, що позначена переживанням за полишеним домом та рідними [46, арк.1]. Особливо тяжко жінки переносили розлуку з власними дітьми. Так, Стасевич Марія Іванівна 1924 року народження в 1944 була насильно вивезена, хоча мала б залишитись з малолітніми дітьми [45, арк.1].

Отже, розглянувши питання трудової мобілізації жінок Рівненщини до Третього Рейху, нами були виявлені методи, що використовувалися при вербуванні жінок. Серед них можна виокремити, як психологічний тиск, що застосовувався у формі загальних ультимативних листів, так і залякування жителів цілих населених пунктів, особисто направлені погрози, до кожної окремої жінки, з урахуванням її життєвого досвіду та ситуації, а також більш жорсткі індивідуальні захоплення, групові облави, що часто відбувалися з використанням зброї. Зафіксовані випадки, коли жінка погоджувалася на відправлення використовуючи своєрідну можливість захисту рідних та близьких людей, а також майна сім'ї або відправлялася до Німеччини з власної волі з близьким чоловіком.

Варто відмітити, що вплив фінансового становища та звязків сім'ї тої чи іншої жінки могли повпливати на її долю. Більше шансів уникнути відправлення було у жінок, що проживали у заможних сімях, чи мали гарні стосунки зі старостами.

В умовах трудової мобілізації жінки намагалися протистояти відправленню, використовуючи всі можливі засоби та моделі поведінки. Серед яких були: термінове працевлаштування, пошук покровителів з числа німців, підробка документів про роботу, умисна провокація хвороб, втечі під час процесу етапування або проходження медичної комісії, переховування в лісах, що доволі часто шкодило здоров'ю жінки. Виявлено було також свідчення про необ'єктивність при відборі жінок, коли до списків потрапляли, навіть, жінки з малолітніми дітьми, та упередженість при проходженні медичних комісій, при яких стан здоров'я жінки не враховувався. Отже, жінки, що підпадали під трудову мобілізацію до Німеччини у період окупаційного режиму на Рівненщині опинялися в умовах постійного тиску. Вони ставали жертвами неправдивої агітаційної інформації, перебували у стані постійного напруження, що підривало їх моральні та фізичні сили, а також ставали жертвами погроз та примусу. Це змушувало їх вдатися до активних та пасивних способів захисту, а також свідомо погоджуватися на вивезення для безпеки рідних та близьких, або ж збереження власного життя.

Джерела та література

1. Гальчак С. Д. На узбіччі суспільства: Доля українських "остарбайтерів" (Поділля, 1942 - 2007 рр.)/ С. Д. Гальчак. – Вінниця: Меркьюрі - Поділля, 2009. – 768 с.
2. Данильчук В. Р. Українські остарбайтери 1941-1947 рр. (на прикладі Рівненської області): В. Р. Данильчук. – Рівне: 2012. –280 с.
3. Державний архів Рівненської області. – Ф. 2771. – Оп. 1. – Спр.741. – 1 арк.
4. ДАРО . – Ф. 2771. – Оп. 1. – Спр.15. – 5 арк.
5. ДАРО. – Ф Р-22. – Оп. 1. – Спр. 21. – 15 арк.
6. ДАРО. – Ф. 2771. – Оп. 1. – Спр. 6935. – 2 арк.
7. ДАРО. – Ф. 2771. – Оп. 1. – Спр.6. – 2 арк.
8. ДАРО. – Ф. 2771. – Оп. 1. – Спр. 243. – 4 арк.
9. ДАРО. – Ф. 2771. – Оп. 1. – Спр. 566. – 7 арк.
10. ДАРО. – Ф. 2771. – Оп. 1. – Спр. 6936. – 1 арк.
11. ДАРО. – Ф. 2771. – Оп. 1. – Спр. 6950. – 1 арк.
12. ДАРО. – Ф. 2771. – Оп. 1. – Спр.12850. – 9 арк.
13. ДАРО. – Ф. Р-2771. – Оп.1. – Спр. 6398. – 1 арк.
14. ДАРО. – Ф. Р-2771. – Оп.1. – Спр. 6411. – 1 арк.

15. ДАРО. – Ф. Р-2771. – Оп.1. – Спр. 6431. – 1 арк.
16. ДАРО. – Ф. Р-2771. – Оп.1. – Спр. 6890. – 1 арк.
17. ДАРО. – Ф. Р-2771. – Оп.1. – Спр. 6901. – 1 арк.
18. ДАРО. – Ф. Р-2771. – Оп.1. – Спр. 6201. – 3 арк.
19. ДАРО. – Ф. Р-2771. – Оп.1. – Спр. 6216. – 1 арк.
20. ДАРО. – Ф. Р-2771. – Оп.1. – Спр. 6276. – 1 арк.
21. ДАРО. – Ф. Р-2771. – Оп.1. – Спр. 6285. – 1 арк.
22. ДАРО. – Ф. Р-2771. – Оп.1. – Спр. 6410. – 1 арк.
23. ДАРО. – Ф. Р-2771. – Оп.1. – Спр. 6428. – 1 арк.
24. ДАРО. – Ф. Р-2771. – Оп.1. – Спр. 6437. – 1 арк.
25. ДАРО. – Ф. Р-2771. – Оп.1. – Спр. 6494. – 1 арк.
26. ДАРО. – Ф. Р-2771. – Оп. 1. – Спр.58. – 1-5 арк.
27. ДАРО. – Ф. Р-2771. – Оп. 1. – Спр.740. – 3 арк.
28. ДАРО. – Ф. Р-2771. – Оп.1. – Спр. 6247. – 1 арк.
29. ДАРО. – Ф. Р-2771. – Оп.1. – Спр. 6814. – 1 арк.
30. ДАРО. – Ф. Р-2771. – Оп.1. – Спр. 6884. – 1 арк.
31. ДАРО. – Ф. Р-534. – Опис. 1. – Спр. 26. – 6-12 арк.
32. ДАРО. – Ф.2771. – Оп.1581. – Спр. – 4 арк.
33. ДАРО. – Ф. Р-2771. – Оп. 1. – Спр. 6414. – 1 арк.
34. ДАРО. – Ф. Р-2771. – Оп.1. – Спр. 6210. – 1 арк.
35. ДАРО. – Ф. Р-2771. – Оп.1. – Спр. 6224. – 1 арк.
36. ДАРО. – Ф. Р-2771. – Оп.1. – Спр. 6229. – 1 арк.
37. ДАРО. – Ф. Р-2771. – Оп.1. – Спр. 6421. –1 арк.
38. ДАРО. – Ф. Р-2771. – Оп.1. – Спр. 6896. – 1 арк.
39. ДАРО. – Ф. Р-2771. – Оп. – 1. – Спр. 6652. – 1 арк.
40. ДАРО. – Ф. Р-2771. – Оп. 1. – Спр. 6915. – 1 арк.
41. ДАРО. – Ф. Р-2771. – Оп.1. – Спр. 6904. – 1 арк.
42. ДАРО. – Ф. Р-2771. – Оп.1. – Спр. 6417. – 1 арк.
43. ДАРО. – Ф. Р-2771. – Оп.1. – Спр. 6424. – 1 арк.
44. ДАРО. – Ф. Р-2771. – Оп.1. – Спр. 6497. – 1 арк.
45. ДАРО. – Ф. Р-2771. – Оп.1. – Спр. 6803. – 1 арк.
46. ДАРО. – Ф. Р-2771. – Оп.1. – Спр. 6810. – 1 арк.
47. ДАРО. – Ф. Р-2771. – Оп.1. – Спр. 6900. – 1 арк.
48. ДАРО. – Ф. Р-635. – Оп. 3. – Спр. 174. – 6-7 арк.
49. Коваль М. “Остарбайтери” України – раби Гітлера, ізгої Сталіна / М. Коваль // Політика і час. – 1998. – № 9, 10
50. Криваві жорна війни: трудова повинність на Рівненщині у 1941-1944 рр. : спогади , документи , факти / ред.-уклад. С. Ситай, О. Зень. – Рівне: 2013. – 160 с.
51. Пастушенко Т. В. Остарбайтери з Київщини: вербування, примусова праця, репатріація (1942-1953) / Т. В. Пастушенко. – Київ: Інститут історії України НАН України, 2009. – 282 с.
52. Центральний державний архів вищих органів влади України. – Ф.3206. – Оп. 2. – Спр. 6. – 7,8,29, 50 арк.
53. Центральний державний архів громадських об'єднань України. – Ф. 62. – Оп. 1. – Спр.254. – 44 арк.
54. ЦДАГОУ. – Ф.57. – Оп.4. – Спр. 11. – 8, 12, 13, 20, 25 арк.
55. ЦДАГОУ. – Ф.62. – Оп1. – Спр. 1620. – 45 арк.
56. Шайкан В.О. Колабораціонізм на території рейхскомісаріату Україна і військової зони в роки Другої світової війни / В. О. Шайкан. – Кривий Ріг: Мінерал АГН України, 2005. – 466 с.

УДК 94 (477/83)

Michał Urban

Z DRUGIEJ STRONY GRANICY. LWÓW: MIASTO-MIT JAKO PODSTAWA WSPÓŁCZESNEJ TOŻSAMOŚCI UKRAIŃSKIEJ

Через кордон. Львів: міф міста як основа сучасної української ідентичності.

В статті розглядаються головні фактории, які сприяли появі сучасних дискурсів на тему ідентичності Львова.

Стаття представляє аналіз самих популярних стереотипів, міфів та ідей, які були утворені та представлені в текстах культури. Перша частина розглядає історичне підгрунтя феномену. Далі представлені зміни соціальної ідентичності Львова, а також розглядаються самі характеричні міфи сучасного Львова, що досліджуються у контексті всеукраїнському.

Ключові слова: *Львів, ідентичність жителів, дискурси ідентичності, трансформації ідентичності в Україні.*

Через границу. Львов: миф города как основа современной украинской идентичности.

Статья рассматривает главные факторы, которые образовали современные дискурсы на тему идентичности жителей Львова.

© Urban Michał, 2016